

Maxwell Ruth, *Dzieci, alkohol, narkotyki. Przewodnik dla rodziców*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1994, s. 206.

Powyższa pozycja ukazała się kilka lat temu na polskim rynku, w serii wydawnictw psychologicznych. Chociaż od jej publikacji minęło już sześć lat, treści które zawiera są wciąż aktualne.

Książkę na pierwszym miejscu jest dedykowana rodzicom, którzy znajdują się w bezsilnej rozpacz, nie wiedząc lub nie mogąc poradzić sobie z problemami uzależnień. swoich dzieci od alkoholu, papierosów czy narkotyków. wielu z nich podejrzewa swoje dzieci o picie, palenie czy zażywanie narkotyków, nie wiedzą jednak, jak w tych sytuacjach reagować, jak. rozumieć ciągłe zaprzeczania dzieci, co zrobić, aby zaniechały picia, palenia czy brania. Czasami rodzice wysyłają dzieci do specjalistów, psychologów, pedagogów czy psychoterapeutów, i zamiast poprawy, nastaje pogorszenie. Niektórzy rodzice tłumaczą zainteresowania środkami odurzającymi, jako typowe dla okresu dojrzewania. Inni widzą w tym poważniejszy problem, który należy rozwiązać. W większości przypadków, nie wiedzą jednak, gdzie i do kogo zgłosić się z ich problemem. Jeszcze trudniejszym zagadnieniem dla nich jest skłonienie dzieci do współpracy.

Celem tej publikacji, jak. zaznacza sama autorka, jest dostarczenie odpowiedniej wiedzy rodzicom, zwłaszcza młodszym. Ma im pomóc rozpoznać już istniejący problem, podjąć kroki interwencyjne, gdzie szukać pomocy, jak pomóc dziecku. w okresie zdrowienia, i. jak zająć się własną osobą. Problemy związane z dorastaniem dziecka, jak alkoholizm, nikotynizm i narkomania są skomplikowane i. dość niebezpieczne. Możliwa jest jednak skuteczna pomoc. Autorka książki, z zawodu pielęgniarka o specjalności psychiatrycznej i doradca do spraw uzależnień od środków odurzających, zna ten problem z własnej autopsji. Jest autorką programów o alkoholu i narkotykach, założycielką dziennego ośrodka pomocy uzależnionym. Jest ponadto matką trojga dorosłych dzieci, które nie miały problemu z narkotykami, ona sama w swojej młodości miała go.

Pierwsze trzy rozdziały książki poruszają zagadnienie presji, której poddany jest młody człowiek. Są to problemy dorastania i dojrzewania, związane z tożsamością, niezależnością i odpowiedzialnością. Ważnym problemem dla nastolatka są grupy rówieśnicze z pozytywnym i negatywnym wpływem. Następne kwestie to bunt przeciwko kontroli rodziców i otoczenia.

Rozdziały od czwartego do ósmego opisują substancje uzależniające, jak: crack, trawka, ekstaza, marihuana, kwas, grupa inhalantów, heroina, LSD i. inne. Ukazane są również przykłady zmian zachowań i zmian osobowości nastolatków, które są związane z uzależnieniem od

środków odurzających. Autorka wymienia sześć symptomów: izolacja, związanie się z trudną młodzieżą, wrogość wobec innych, utrata kontroli, zachowanie nie podlegające modyfikacji i depresja. Rozdział siódmy przedstawia najczęściej występujące oznaki nadużywania alkoholu i innych narkotyków. Rozdział następny pokazuje ścisły związek między używaniem środków odurzających a zmianami zachowań i osobowości. W związku z tymi zmianami rodzice muszą być świadomi dwóch istotnych faktów. Pierwszy z nich: między używaniem środków odurzających a zmianami zachowań i osobowości zachodzi relacja przyczynowo-skutkowa. Fakt drugi: u dziecka, u którego pojawiają się takie symptomy potrzebuje ono pomocy rodziców i często fachowej pomocy specjalistów.

Następny blok rozdziałów od dziewiątego do dwunastego, ilustruje dostępne formy pomocy i kuracji, a także pomaga wybrać osobom zainteresowanym formę właściwą dla konkretnego dziecka i rodziny. Wybierać należy na podstawie czterech kryteriów: ekstensywność używania środków odurzających, stopień kontroli nad zachowaniem, chęć współpracy oraz zakres zaprzeczania. W pracy nad dzieckiem, należy także wziąć pod uwagę stopień współzależnienia rodziców. Może to być obsesyjna kontrola i nieustanne koncentrowanie się na dziecku. Pomocą tutaj mogą być poradnie, porady specjalistów czy terapia rodzinna. Warunkiem „sine qua non” pomocy dziecku, jest zerwanie także z nałogiem przez samych rodziców. Rozdział jedenasty omawia sytuację, w której dziecko zgadza się na współpracę z rodzicami i specjalistami. Zaś rozdział następny przedstawia sytuację odwrotną. Autorka twierdzi, że alkoholikom oraz osobom uzależnionym od narkotyków można pomóc, nawet jeśli nie chce pomocy i nie wykazuje żadnej chęci współpracy. Zadaniem rodziców i osób z nimi współpracujących jest stworzenie takiej sytuacji, w której osoba uzależniona musi poddać się leczeniu. Autorka książki nazywa to planową interwencją. Gdyby fakt leczenia poddać uznaniu uzależnionym osobom, większość z nich odrzuciłaby proponowaną pomoc, a to równałoby się z wyborem śmierci.

Rozdział trzynasty mówi o różnych potrzebach dzieci i rodziców wychodzących z uzależnień. Natomiast ostatni rozdział książki porusza zagadnienie wychowania prewencyjnego. Akcentuje przede wszystkim jego pozytywne strony. Wychowanie prewencyjne bowiem pozwala dzieciom uniknąć szkodliwych skutków uzależnień, jeśli nie w całości ta przynajmniej w części. Według autorki wychowanie prewencyjne powinno zawierać następujące aspekty: unikanie picia alkoholu, palenia papierosów i zażywania narkotyków przez rodziców, sumienne wykonywanie swoich ról (dzieci upodabniają się do rodziców), unikanie hipokryzji i kłótni, reprezentowanie wartości, przekonań, postaw i zachowań. Ważną rzeczą jest miłość rodziców do dzieci. Nie może to być jednak miłość abstrakcyjna, ale konkretna przejawiająca się w czynach, a przede wszystkim w obecności fizycznej (obecność rodziców na świętach młodzieżowych). Istotnym elementem są więzi rodzinne, skrupulatne egzekwowanie i konsekwencja w postawie rodziców (dzieci wiedzące o tym, nie lekceważą oczekiwań rodziców).

Przemiany w Polsce dokonujące się po 1989 r. dotknęły niemalże każdej grupy społecznej. Wraz z demokracją, którą zdobyliśmy po wielu latach panowania komunizmu, pojawiło się w Polsce szereg zagrożeń, jak alkoholizm wśród dzieci, papierosy, a ostatnio coraz łatwiejszy dostęp do narkotyków. Stąd jest dobrą rzeczą, że omawiana książka ukazała się na polskim rynku. Z powyższymi problemami społeczeństwo amerykańskie zetknęło się i walczy już od wielu lat. Z pewnością doświadczenie to, posłuży polskim rodzinom, nauczycielom, wychowawcom i tym wszystkim, którym zależy na dobru polskiej młodzieży. Należy podkreślić odwagę, z jaką autorka przedstawiła problemy nękające społeczeństwo i rodziny amerykańskie, a odnoszące się w sposób szczególny do alkoholu, papierosów, narkotyków. Nakreśliła z całą ostrością obowiązki, role i zadania rodziców względem swoich dzieci. To oni są w pierwszym rzędzie odpowiedzialni za właściwe wychowanie i ustrzeżenie dzieci przed zgubnymi wpływa-

mi uzależnień. Podane przykłady dzieci i młodzieży uzależnionych w różnym stopniu, ułatwiają lekturę i zrozumienie problemu. Zamieszczone tabele z oznakami brania i uzależnienia, niewątpliwie mogą ułatwić rodzicom zrozumienie dziwnych zachowań ich dzieci. Prosty język w jaki została napisana książka, stanowi jeszcze inną stronę pozytywną tej publikacji. W przypadku polskiego czytelnika niewątpliwie pożyteczną rzeczą jest dodatek zawierający instytucje, organizacje i stowarzyszenia zajmujące się problematyką uzależnienia.

Podczas lektury zauważono jednak kilka drobnych błędów, np. tytuły rozdziałów zamieszczone w spisie treści na pierwszych stronach książki nie odpowiadają tytułom w dalszej jej części. Pojawił się także błąd ortograficzny (s. 121). Miejmy nadzieję, że zostaną one usunięte przy ewentualnym drugim nakładzie. Błędy te jednak nie umniejszają wartości, jaką reprezentuje omawiana lektura.

ks. Jan Niewęglowski SDB